

Socialnämnden i Alingsås kommun får kritik för att en enhetschef vid nämndens förvaltning beslutade att inleda utredningar om två syskon trots att hon var jävig

Beslutet i korthet: Modern till två barn arbetade som handläggare vid socialtjänsten i Alingsås kommun. I en orosanmälan till nämnda socialtjänst uppgav hon bl.a. att fadern utsatte ett av barnen för våld. Samma dag gjorde en socialsekreterare en s.k. skyddsbedömning avseende barnen och kom fram till att de inte var i behov av omedelbart skydd. Senare under dagen fattade en enhetschef för socialnämndens räkning beslut om att inleda utredningar om barnen. Dagen efter överlämnades barnens ärenden till Vara kommun som sedan genomförde utredningarna.

När nämnden tar emot en orosanmälan om ett barn ska den genast bedöma om barnet är i behov av omedelbart skydd (11 kap. 1 a § socialtjänstlagen). Därefter ska nämnden ta ställning till om den ska inleda en utredning om barnet eller inte, en s.k. förhandsbedömning.

En tjänsteman är jävig att handlägga ett ärende exempelvis om det finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för hans eller hennes opartiskhet i ärendet, s.k. delikatessjäv (6 kap. 28 § och 7 kap. 4 § kommunallagen, KL). Den som är jävig får inte delta i eller närvara vid handläggningen av ärendet (6 kap. 30 § KL). Han eller hon får dock vidta åtgärder som inte någon annan kan utföra utan att handläggningen försenas avsevärt.

Enligt JO var det i det aktuella fallet fråga om delikatessjäv.

JO uttalar att en skyddsbedömning utgör ett ställningstagande som inte kan skjutas upp och har därför inte några synpunkter på att socialsekreteraren gjorde skyddsbedömningarna avseende barnen trots jävssituationen.

I fråga om enhetschefens beslut om att inleda utredningar om barnen konstaterar JO bl.a. att det har kommit fram att de inte var i behov av omedelbart skydd vid tidpunkten och att deras ärenden överlämnades till Vara kommun redan dagen efter ställningstagandet. Enligt JO borde nämnden ha låtit Vara kommun ta ställning till om utredningar om barnen skulle inledas eller inte. Nämnden kan därför inte undgå kritik för att enhetschefen fattade beslut om att inleda utredningar om barnen trots att det var fråga om en jävssituation.

Bakgrund

AA och BB har tillsammans barnen CC, född 2007, och DD, född 2011. BB arbetade som handläggare vid socialtjänsten i Alingsås kommun. Den

17 oktober 2018 gjorde hon en orosanmälan till socialtjänsten i den kommunen och uppgav bl.a. att AA utsatte CC för våld. Enhetschefen EE beslutade att utredningar om barnen skulle inledas med stöd av 11 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL. Handlingarna i barnens ärenden överlämnades sedan till Vara kommun som genomförde utredningarna.

Anmälan

I en anmälan till JO klagade AA på socialtjänsten i Alingsås kommuns handläggning av barnens ärenden. Han uppgav bl.a. att socialtjänsten hade hanterat barnens ärenden trots att det var fråga om en jävssituation.

Utredning

JO tog del av vissa handlingar i barnens ärenden. Därefter begärde JO att Socialnämnden i Alingsås kommun skulle yttra sig över om det var lämpligt att nämnden fattade beslut om att inleda utredningar om barnen eller om frågan borde ha lämnats till socialtjänsten i Vara kommun.

Nämnden anförde i ett remissvar bl.a. följande:

Socialnämnden får den 17 oktober 2018 in en orosanmälan från en mamma som misstänker att pappan utövar våld mot barnen. Dåvarande enhetschef för barn och unga utredningsenheten har yttrat sig i ärendet och menar att hon genast insåg att det förelåg risk för jäv i ärendet då modern arbetar som handläggare inom socialtjänsten. Detta framkommer även i dokumentation i ärendet.

Det åligger socialtjänsten enligt 11 kap. 1 a § SOL att inom 24 timmar göra en akut skyddsbedömning, vilket gjordes av socialförvaltningen i Alingsås. Det framkom då att det ej förelåg omedelbart behov av skydd. Eftersom våld var en del av orosanmälan så måste socialtjänsten enligt SOSFS 2014:4, 6 kap. 1 §, utan dröjsmål starta en utredning, vilket gjordes. Samtidigt ringde ansvarig enhetschef runt till flera kommuner för att se om någon kunde ta över utredningen. Den 19 oktober 2018 faxas utredningen över till Vara kommun som då tog över och fattade beslut i ärendet.

Socialförvaltningen menar att något beslut i ärendet ej fattades, just på grund av att det ej vore lämpligt. Man hade heller aldrig för avsikt att fatta beslut i ärendet, vilket styrks av att enhetschefen skyndsamt undersökte om en annan kommun kan ta emot ärendet. Dock gjordes en förhandsbedömning om behov av omedelbart skydd då denna bedömning svårligen hade kunnat läggas ut på annan kommun då den ska ske inom 24 timmar.

AA fick tillfälle att kommentera remissvaret.

Rättsliga utgångspunkter

Bestämmelser i SoL

Socialnämnden ska utan dröjsmål inleda en utredning av vad som genom en ansökan, en anmälan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan ge anledning till någon åtgärd av nämnden (11 kap. 1 § SoL).

När nämnden tar emot en orosanmälan om ett barn ska den genast bedöma om barnet är i behov av omedelbart skydd, en s.k. skyddsbedömning (11 kap. 1 a § SoL). Nämnden ska därefter ta ställning till om den ska inleda en utredning om

barnet eller inte, en s.k. förhandsbedömning. En förhandsbedömning är inte en mindre utredning utan just en bedömning av om en utredning ska inledas eller inte.

Jäv

Kommunallagens bestämmelser om jäv i 6 kap. 28–32 §§ gäller för anställda i en kommun (7 kap. 4 § KL). I 6 kap. 28 § KL anges ett antal faktiska omständigheter som medför att en tjänsteman är jävigt att handlägga ett ärende. Det kan t.ex. vara fråga om att ärendet angår tjänstemannen själv eller någon närstående till tjänstemannen. Vidare är en tjänsteman jävigt om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för hans eller hennes opartiskhet i ärendet, s.k. delikatessjäv.

Den som är jävigt får inte delta i eller närvara vid handläggningen av ärendet (6 kap. 30 § KL). En anställd som i och för sig är jävigt får dock vidta åtgärder som inte någon annan kan utföra utan att handläggningen försenas avsevärt. Vid bedömningen måste hänsyn tas till sakfrågans beskaffenhet, åtgärdens natur och kravet på snabbhet och effektivitet. Bedömningen av när åtgärder kan vidtas trots förekomsten av jäv ska vara restriktiv (prop. 2016/17:171 s. 374).

Bedömning

Enhetschefen EE kontaktade BB den 17 oktober 2018 med anledning av den orosanmälan som hon hade gjort. Av en journalanteckning från telefonsamtalet framgår bl.a. att BB bekräftade att hon kunde hämta barnen hos AA. Samma dag gjorde en socialsekreterare skyddsbedömningar avseende barnen och kom fram till att de inte var i behov av omedelbart skydd. Som skäl för den slutsatsen angavs bl.a. att BB hade bekräftat att hon skulle hämta hem barnen och att hon ansågs kunna skydda dem. Nämnden beslutade senare samma dag att utredningar om barnen skulle inledas. Dagen efter, den 18 oktober 2018, faxades handlingarna i barnens ärenden till Vara kommun som sedan genomförde utredningarna.

Såvitt framgår av utredningen var EE BB:s chef. Enligt min mening kan det inte råda någon tvekan om att EE:s ställning som BB:s chef utgjorde en sådan särskild omständighet som var ägnad att rubba förtroendet för hennes opartiskhet i fråga om hanteringen av orosanmälan. Det var alltså fråga om delikatessjäv. Även för kollegor till BB torde samma jävsgrund ha gjort sig gällande.

Frågan är om det mot den bakgrunden var lämpligt att nämnden beslutade att inleda utredningar om barnen eller om nämnden borde ha överlåtit till Vara kommun att ta ställning till den saken.

Jag vill börja med att kort beröra de skyddsbedömningar som en socialsekreterare gjorde i fråga om barnen. Som jag redogjort för ovan får en tjänsteman som i och för sig är jävigt vidta åtgärder som inte någon annan kan utföra utan att handläggningen försenas avsevärt. När nämnden tar emot en

orosanmälan om ett barn ska den genast bedöma om barnet är i behov av skydd. Det är fråga om ett ställningstagande som inte kan skjutas upp. Jag har därför inte några synpunkter på att socialsekreteraren gjorde skyddsbedömningar avseende barnen trots jävssituationen.

Nästa steg i handläggningen var att inom ramen för förhandsbedömningarna ta ställning till om utredningar om barnen skulle inledas eller inte. EE beslutade för nämndens räkning att inleda utredningar samma dag som orosanmälan kom in. Nämnden har i sitt remissvar hänvisat till kravet på skyndsamhet i 6 kap. 1 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om Våld i nära relationer (SOSFS 2014:4). Av bestämmelsen framgår att när nämnden får kännedom om att ett barn kan ha utsatts för våld eller andra övergrepp av en närstående ska den utan dröjsmål inleda en utredning om barnets behov av stöd och hjälp. Skyndsamhetskravet i den aktuella föreskriften är likalydande med det i 11 kap. 1 § SoL. Allvaret i anmälan avgör hur snabbt nämnden måste fatta beslut i fråga om utredning (prop. 2012/13:10 s. 60).

EE var jävig att handlägga barnens ärenden. Utgångspunkten var alltså att EE inte fick ta ställning till om utredningar om barnen skulle inledas. Det har kommit fram att BB säkerställde barnens behov av skydd vid tidpunkten och att ärendena överlämnades till Vara kommun redan den 18 oktober 2018. Det har inte gjorts gällande från nämndens sida att socialtjänsten i Vara kommun skulle ha varit förhindrad att skyndsamt ta ställning till om utredningar om barnen skulle inledas eller inte. Enligt min mening borde nämnden ha låtit Vara kommun göra den bedömningen. Nämnden kan därför inte undgå kritik för att EE fattade beslut om att inleda utredningar om barnen trots att det var fråga om jäv.

Det som AA i övrigt har anfört föranleder inte något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas.